

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ

Іллящук Денис Георгійович

здобувач

*Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний університет бізнесу і права»*

Євроінтеграційний курс України зумовив впровадження дієвих реформ, імплементацію міжнародних стандартів, необхідність повноцінної та дієвої трансформації системи кримінальної юстиції, в контексті правових й організаційних засад. У такому реформуванні окремою складовою є й кримінальне процесуальне законодавство, яке ґрунтується на міжнародних стандартах прав людини. Тому, оновлення кримінальної процесуальної парадигми кримінального провадження та її праксеологічне впровадження, пов'язане із прийняттям чинного нині Кримінального процесуального кодексу України (КПК) України у 2012 році [1] та Закону України «Про прокуратуру» у 2014 році [2].

На сучасному етапі розвитку кримінального процесуального законодавства можна з упевненістю наголосити на відповідності правового статусу прокуратури України міжнародним стандартам та європейським рекомендаціям в частині здійснення таким суб'єктом сторони обвинувачення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва (ч. 2 ст. 36 КПК України) [1].

Однак, запровадження прогресивної моделі кримінального судочинства не характеризується стабільністю та єдністю підходів в частині забезпечення прав учасників кримінального провадження. Однією із причин тому є недосконалість та нестабільність правового регулювання кримінальної процесуальної діяльності, яке постійно зазнає змін і доповнень, а новелізація й вдосконалення правового регулювання кримінальної процесуальної діяльності прокурора не завжди є обґрунтованою і такою, що спрямована на вирішення завдань кримінального судочинства, що підтверджується такими статистичними даними: у 2023 р. із 7884 звернень, що надійшли до Уповноваженого з прав людини в частині порушення прав і свобод людини у ході досудового розслідування, 954 – скарги на порушення права на захист, 512 – на дії, бездіяльність слідчого, прокурора, 412 – скарги на незаконне затримання, 254 – необґрунтоване пред'явлення підозри тощо [3]. Тому й не дивно, що рівень довіри до органів прокуратури складає всього 59,3 % [4].

Особливо гостро проблематика діяльності суб'єктів кримінального провадження постає в умовах сучасних викликів, а такі тенденції негативно позначаються на ефективності та дієвості кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні, захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників, забезпеченні верховенства права і законності у кримінальному провадженні, а враховуючи його визначальне значення для формування та підтримання майбутнього публічного обвинувачення в суді, то й на ефективності всієї його діяльності в кримінальному процесі й можливості здійснення правосуддя.

Також варто наголосити, що в нинішніх умовах реформування кримінального процесуального законодавства й прокуратури досить суперечливими є концептуальні засади визначення функціональної спрямованості діяльності прокурора у кримінальному провадженні за чинним КПК України, зокрема, у частині здійснення таким процесуальним суб'єктом кримінального переслідування та/або обвинувачення й ідентифікації функціональної характеристики прокурорського процесуального керівництва. Це, у свою чергу, призводить до ускладнення процесу доказування вчинення кримінальних правопорушень, а отже й ефективного досягнення завдань кримінального провадження, зокрема щодо забезпечення невідворотності покарання – притягнення до відповідальності в міру своєї вини – забезпечення прав і свобод людини.

Таким чином, сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується засвоєнням світового досвіду у встановленні гармонійних відносин між особою та державою. Показником рівня розвитку суспільства і держави є реальне забезпечення прав і свобод людини. Україна сьогодні переживає особливий період своєї історії, зокрема відкриваються принципово нові горизонти її розвитку, незважаючи на воєнний стан, створюються позитивні засади для проведення системних реформ, що спрямовані на поглиблення демократії, інтеграції країни до Європейського Союзу. Однак, не дивлячись на позитивні здобутки у проведенні реформ в Україні, необхідно визнати, що головне стратегічне завдання – захист прав людини і громадянина залишається на часі, позаяк, в діяльності її інституцій сектору безпеки спостерігаються окремі розбіжності між проголошеними Конституцією України правами людини та фактичним станом їх реалізації. Інституції правопорядку й безпеки, покликані захищати права людини, однак діють недостатньо ефективно, що зумовлює розробку складових механізму охорони. Розв'язання означених проблем значною мірою залежить від якісної реалізації правоохоронної функції, зокрема від ефективної діяльності прокуратури України.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про прокуратуру : Закон від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
3. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні. 2023. URL: www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Report-2023-1.pdf
4. Довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян України (липень–серпень 2023 р.). *Центр Разумкова*. URL: <https://is.gd/fmmkr8> (дата звернення: 06.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-103>

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСАД ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Ярмола Станіслав Олександрович

Начальник Регіонального управління Сил територіальної оборони «Південь» Сил територіальної оборони Збройних Сил України

Великомасштабна агресія Російської Федерації проти України та початок збройної конфронтації свідчать про порушення правил міжнародного гуманітарного права. В умовах такої ситуації особливо важливою стає потреба у спеціальних військових формуваннях, які не лише відповідали б за організацію оборони в зонах бойових дій, але й на тимчасово окупованих або контрольованих ворогом територіях. Саме сили територіальної оборони стають основою для забезпечення військової та національної безпеки держави в умовах, коли загрози безпеці змінюються та розширюються.

Зростання терористичних загроз, гібридні війни, кібератаки та інші форми сучасної агресії вимагають постійного удосконалення нормативних та інституційних засад функціонування системи територіальної оборони. В цьому контексті важливим є аналіз існуючих стратегій та положень, а також розробка нових підходів до організації та вдосконалення ефективності заходів територіальної оборони. Вказане обумовлює актуальність дослідження питань удосконалення нормативних та інституційних основ національної моделі територіальної оборони з метою вдосконалення її відповідності сучасним викликам та забезпечення ефективного захисту національних інтересів.